

Lucjan Balter

"Maria in der Glaubensverkündigung", Alfred Läßle (...); "Maria - Mutter der Kirche (...)", Walter Dürig (...); "Maria - unser Weg zu Jesus. Texte des heiligen Albertus Magnus über die Gottesmutter", Albert Fries(...) : [recenzja]

Collectanea Theologica 61/2, 193-195

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ojcowie Karmelici z Venasque podjęli próbę ożywienia i teologicznego „podbudowania” mariologii serca. Książka przekonuje, że ta praca nie należy do łatwych.

Stanisław C. Napiórkowski OFMConv, Lublin

Alfred LÄPPLE, *Maria in der Glaubensverkündigung*, Erzabtei St. Ottilien 1988, Eos Verlag, s. 154.

Walter DÜRIG, *Maria — Mutter der Kirche. Zur Geschichte und Theologie des neuen liturgischen Marientitels*, 3. erweiterte Auflage, Erzabtei St. Ottilien, Eos Verlag, s. 90.

Maria — unser Weg zu Jesus. Texte des heiligen Albertus Magnus über die Gottesmutter. Ausgewählt und aus dem Lateinischen übersetzt von Albert FRIES, Erzabtei St. Ottilien 1989, Eos Verlag, s. 178.

Staraniem Wydawnictwa (Eos Verlag), które w r. 1988 podjęło się druku przygotowywanej przez Institutum Marianum Regensburg E.V. wielkiej encyklopedii Maryjnej (*Marienlexikon*, t. I: AA-C h a g a l l), zasługującej niewątpliwie na osobne omówienie, ukazały się ostatnio (na przełomie r. 1988/89) trzy niewielkie publikacje Maryjne, które zespala ze sobą ich wybitnie pastoralne nastawienie.

Autor pierwszej z omawianych pozycji, Alfred L ä p p l e, profesor katechetyki i pedagogiki religijnej na Uniwersytecie w Salzburgu, znany jest w Polsce ze swych wnikliwych i rzetelnych studiów starających się przedstawić kwestie biblijne językiem, by tak powiedzieć, katechetycznym: *Od Księgi Rodzaju do Ewangelii* (Znak, Kraków 1977, 1983²), *Od egzegezy do katechezy* (Pax, Warszawa 1986). Książka *Maryja w przepowiadaniu wiary* jest — można to śmiało powiedzieć — swoistą kontynuacją obu tamtych studiów, w których Jej postać zaledwie tylko dochodziła do głosu. Mówienie dzisiaj o Maryi jest bowiem — jak sam Autor zaznacza we *Wstępie* do omawianej pozycji — o wiele mniej radosne, proste i bez troskie, a znacznie bardziej powściągliwe niż dawniej. Wpłynęły na to w znacznym stopniu względy ekumeniczne, ale niesłusznie, albowiem sam Nowy Testament umieszcza Ją pośrodku rodzącego się Kościoła — w *Wieczerniku Zielonych Świąt*. Niedobrze by też było — stwierdza Autor (s. 10) — gdyby chrześcijanie jednoczyli się ze sobą tylko w tym, co najgłębsze: powinni obdarowywać się nawzajem pełnią swej wiary i pobożności. A kult Bogarodzicy i związana z nim ściśle teologia maryjna przenika do żywego całe chrześcijaństwo rzymskokatolickie i prawosławne. I dlatego także w dialogu ekumenicznym katolicy powinni być sobą, a nie dążyć za wszelką cenę do tego, by swą postawą — wiarą, modlitwą, przekonaniami — nie razić innych.

Po tych założeniach wstępnych Autor, zachowując poniekąd styl i język poprzednich swoich pozycji książkowych (wyżej wzmiankowanych), omawia najpierw, w rozdziale I, Maryję w Piśmie Sw.: starotestamentalne wskazania na Niewiastę, teksty Nowego Testamentu, mówiące o Maryi (problem ich egzegezy) oraz zawartą w nich mariologię: pełnia czasów, dziewicze macierzyństwo, wzrost wiary u Maryi, Maryja w tajemnicy Kościoła. Następnie, w r. II, L ä p p l e przechodzi do bardzo krótkiego (s. 48—76) przedstawienia rozwoju „wiary Maryjnej” w dziejach Kościoła. Ogranicza się przy tym do zacytowania fragmentów oficjalnych wypowiedzi Kościoła na temat Maryi i do krótkiej refleksji nad nimi, zakończonej rzutem oka na stan i tendencje mariologii współczesnej. Zauważa przy tym, że rozwijające się na Zachodzie: teologia wyzwolenia i tzw. teologia feministyczna, uwypuklają na nowo zagubione gdzieś po Soborze Watykańskim II przymioty i tytuły Maryi. Rozdział III (s. 77—123) Autor poświęca refleksji nad *Maryją w historii pobożności i w sztuce*. Po przytoczeniu najstarszych modlitw maryjnych i ukaza-

niu faktycznego wpływu mentalności danej epoki na kształt pobożności maryjnej w tym okresie dziejów, L ä p p l e omawia pokrótce niektóre, ważniejsze — jego zdaniem — przejawy tejsze pobożności, jak poświęcanie się ludzi i narodów Matce Bożej, sanktuaria i pielgrzymki maryjne, poświęcając przy tym odrobinę uwagi wizerunkom Maryi (Maryja w sztuce), uwypuklającym poszczególne Jej przymioty czy tytuły. Problematyką r. IV (s. 124—139) koncentruje się na miejscu Maryi w dialogu ekumenicznym. Punktem wyjścia dla Autora jest kult Maryjny z przełomu XV/XVI w. (czasy Lutra), nacechowany wielką ilością relikwii (fałszywych!) Maryi: włosy, welony, sznurowadła, obuwie, itp. Według katalogu C r a n a c h a z 1509 r. w samej Wittenberdze było wówczas aż 5009 przeróżnych relikwii (nie tylko Maryjnych), a liczba ta wzrastała tak szybko, że w r. 1518 było ich już 17 443, a w 1520 r. aż 19 013. Zrozumiały w tej sytuacji staje się sprzeciw Lutra, który był wielkim czcicielem Bożej Rodzicielki, jak świadczą o tym przynajmniej niektóre jego pisma (L ä p p l e przytacza obszernie cytaty wypowiedzi Lutra, znane w Polsce z dzieł J. G u i t t o n a). Autor uważa, że świadomość *status quo* w dobie Reformacji, a także uświadomienie sobie postawy Kościołów prawosławnych może wnieść pozytywny wkład w toczący się aktualnie dialog między katolicyzmem a ewangelicyzmem. Bardzo krótki (s. 140—145) rozdział V stanowi właściwie zakończenie całej tej dość popularnej w swym stylu i ujęciu pozycji. Autor podaje tu praktyczne wskazania dotyczące „Maryjnego życia i wiary”. Stwierdza m. in., że nie da się mówić o Maryi, jeśli się nie żyje Bogiem i nie wniknęło w Jego tajemnice. Pogłębianie zaś wiedzy o Maryi — to głębsze poznawanie siebie, swoich możliwości, własnej drogi wiary. To także odkrywanie siebie w tajemnicy Kościoła. Jako Wniebowzięta, Maryja jest ponadto prawdziwym drogowskazem dla naszej eschatologicznej nadziei. Kto zna wzmiankowane wyżej pozycje Autora, ten oceni właściwie omawianą jego pracę stanowiącą, jak już wspomniano, jakby epilog tamtych dwu pozycji.

Równie pastoralny charakter ma o wiele mniejsza od powyższej, bo licząca zaledwie 90 stron druku, książeczka W. D ü r i g a, dedykowana Janowi Pawłowi II, „pobożnemu Czcielowi Najśw. Dziewicy Maryi, Matki Kościoła”. Autor ukazuje w niej najpierw, w punkcie 1, narodziny i historię tytułu „Matka Kościoła” (s. 11—31), by skoncentrować następnie, w p. 2, uwagę na jego obecności w wypowiedziach papieży XX w. (s. 33—52); dominują tu oczywiście teksty późniejsze, datowane po oficjalnym ogłoszeniu tego tytułu przez Pawła VI w 1964 r. (Autor przytacza także dosyć obszerny fragment encykliki Jana Pawła II *Redemptoris Mater* z 25 marca 1987 r.). W dalszym ciągu na paru stronach (53—57) D ü r i g omawia naukę Soboru Watykańskiego II o Maryi, uwypuklając przy tym te miejsca, w których mówi się dobitniej o duchowym macierzyństwie Maryi. Przy końcu swych rozważań, w p. 4, Autor omawia tytuł „Matki Kościoła” w nowym *Mszale Rzymskim*, skupiając uwagę czytelników zwłaszcza na tekstach mszy wotywniej o Maryi Matce Kościoła. I chociaż całe opracowanie ma charakter źródłowy, jak świadczą o tym dosyć liczne przypisy zamieszczone przy końcu dziełka, to rzuca się przecież w oczy typowo duszpasterskie podejście do omawianej problematyki, nacechowane dosyć płytką, powierzchowną jej prezentacją.

Trzecia z interesujących nas pozycji została wydana staraniem „Institutum Marianum Regensburg”. Są to przetłumaczone (i wybrane) przez A. F r i e s a wypowiedzi św. Alberta W. o Maryi. Wydawca uszeregował przy tym tzw. „Maryjne” teksty św. Alberta według pewnego klucza, uzupełniając większość tych wypowiedzi, ponumerowanych od 1 do 204, własnym krótkim komentarzem pozwalającym czytelnikowi lepiej zrozumieć sens danej wypowiedzi (wyrwanej z szerszego kontekstu). Po każdej wypowiedzi Wydawca zamieszcza oczywiście miejsce, z którego ona pochodzi. Powstaje tym samym swoiste kompendium mariologii św. Alberta W., zasługujące — jako takie — na uwagę

i polecenie go czytelnikom. A oto klucz, według którego A. Fries ułożył to kompendium: 1. Zwiastowanie Zbawiciela (tajemnica Zwiastowania: jej teologia), 2. Uświęcenie Maryi przed narodzeniem (Albert, podobnie jak jego uczeń Tomasz z Akwinu, nie uznawał Niepokalanego Poczęcia Maryi, ale akcentował mocno uświęcenie Maryi w łonie matki), 3. Podtrzymanie Jej świętości przez Ducha Świętego w całym Jej życiu doczesnym, 4. Dziewicze narodziny Jezusa, 5. Tytuł i tajemnica Bożego Macierzyństwa, 6. Maryja jako „łaski pełna”, 7. Posłuszna woli Boga, 8. Zdolność Maryi do cierpienia i Jej śmiertelność, 9. Współuwielbienie z Jezusem, 10. Jej macierzyńska pomoc w zbawianiu ludzi, 11. Dwa pierwsze rozdziały Ewangelii Łukaszej jako podstawowe źródło poznania dziecięstwa Jezusa (można by się zastanawiać, dlaczego w tym właśnie miejscu Fries umieścił teksty nawiązujące wprost do Ewangelii Dzieciństwa według św. Łukasza), 12. Maryja jako obraz Kościoła, 13. Kult Maryi. Jak świadczy samo powyższe zestawienie, niezbyt liczne (choć jest ich aż 204) wypowiedzi „Maryjne” św. Alberta tworzą — umiejętnie dobrane i zestawione ze sobą — zręby dosyć interesującej mariologii sięgającej niemal początków naszego tysiąclecia. Umiejętny komentarz Friesa sprawia, że mariologia ta staje się bardziej przejrzysta i czytelna. Stąd omawiane dziełko zasługuje na uwagę i osobne polecenie.

ks. Lucjan Balter SAC, Warszawa

Weisheit Gottes — Weisheit der Welt. Festschrift für Joseph Kardinal Ratzinger zum 60. Geburtstag, Eos Verlag, Erzabtei St. Ottilien, t. I—II, 1987, s. XXVI + XXVI + 1415 + *Bibliographie Kardinal Joseph Ratzinger zusammengestellt von Helmut HÖFL*, s. 77*.

Sześćdziesiąt rocznicę urodzin kard. J. Ratzingera znane wydawnictwo niemieckie Eos Verlag uczciło wydaniem dwutomowego dzieła pod znamienym tytułem: *Mądrość Boga — Mądrość świata*. Myśl wydania tej pozycji powstała w gronie uczniów Kardynała, a jej bezpośrednim urzeczywistnieniem zajęli się spośród nich: W. Baier, S. O. Horn, V. Pfnür, Ch. Schönborn, L. Weimer i S. Wiedenhofer. Podział na dwa tomy jest wyłącznie techniczny, o czym świadczy ciągłość paginacji oraz zaskakujące w tym przypadku poprzedzenie obu tomów tym samym słowem wstępnym i spisem treści.

Całość tego bardzo pokaźnego dzieła, w którym obok uczniów i przyjaciół Kardynała wypowiadają się także różni jego dawni koledzy (łącznie 77 autorów), wydawcy podzielili na 5 wielkich części. Część I nosi tytuł: *Mądrość Boga w stworzeniu*. Zgrupowano w niej wypowiedzi 17-tu autorów. Po krótkim wstępie J. Möllera (*Byt mądrości — mądrość bytu*), wprowadzającym historycznie do problemu, zamieszczono obszerniejsze (s. 15—35) opracowanie R. Schaefflera *Spiritus sapientiae et intellectus — spiritus scientiae et pietatis*, w którym autor ukazuje i omawia różne postawy wobec mądrości, nauki i pobożności. Z kolei M. Seckler omawia eklezjologiczne znaczenie systemu *loci theologici* w kontekście tzw. mądrości strukturalnej (s. 37—65), a A. Schurr ujmuje od strony filozoficznej przeświadczenie Kościoła o posiadaniu prawdy (mądrości) objawionej (s. 67—82). K. Kertelego zestawia tzw. „teologię naturalną” z Pawłowym „usprawiedliwieniem z wiary” (s. 83—95), a P. W. Scheele ukazuje całe dzieło stworzenia jako jedną wielką „księgę” Boga (s. 97—114). Kolejne studia dotyczą już stworzenia jako takiego. I tak W. Bröker omawia pokrótce (s. 115—125) stworzenie jako zadanie, a H. Gross ukazuje je jako przymierze (s. 127—136); R. Schulte natomiast zwraca uwagę na stałe działanie Boga w świecie i historii (s. 137—156). Dalsze publikacje są mniej spójne z poprzednimi, chociaż mieszczą się w jakiejś mierze w problematyce tej części. R. Löw zajmuje się więc